

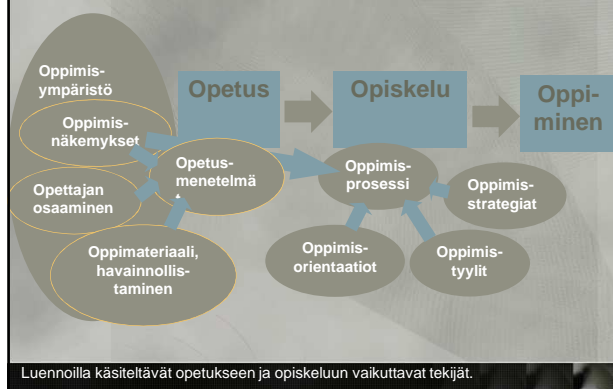
JOHDATUS HOITOTIETEEN DIDAKTIikkaAN (3 op)

MK 2011

Opetustapahtuman tavoitteet

- Osaat selittää erilaisia oppimisenäkemyksiä ja -prosesseja
- Osaat analysoida omaa oppimiskäsitystäsi
- Jaat tietoa ja kokemuksia muiden kanssa

Opetuksen sisältö

Hoitotieteen didaktiikka

- hoitotyössä ja sen koulutuksessa tapahtuvia oppimistilanteita koskeva erityisdidaktiikan alue
- sovelletaan hoitotyöhön ja sen koulutukseen liittyvissä oppimistilanteissa
- perustieteenä kasvatustiede ja hoitotiede
- Erityishaasteita: Vastuu tietojen ja taitojen oikeellisuudesta suuri, oppijoiden heterogeisuus (esim. ikä, kokemus), oppimisvalmiuksiin ja -motivaatioon voi vaikuttaa monet tekijät (esim. pitkä tauko opiskelussa)

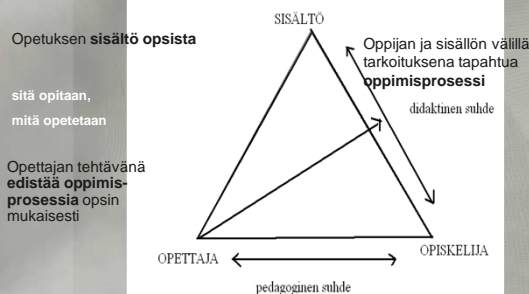
Mitä opetus on?

Miten opetus eroaa opiskelusta?

Opetus

- toimintaa, jolla on
 - pedagoginen tarkoitus: oppisisältöön kohdistuva oppimisprosessin edistäminen, oppiminen
 - suunnitelmallista ja tietoista
 - organisoitua, institutionalisoitunutta ja ammatillista
- eroaa opiskelusta
 - opetus: opettajan intentio kohdistuu toisen henkilön eli oppijan oppimisprosessiin
 - opiskelu: oppijan intentio omaan oppimisprosessiinsa
 - pedagoginen tarkoitus sama, oppiminen

Opetuksella kaksi pääaspektia: sisältö ja oppimisprosessi

Opetus-käsitteen rakenne (Kansanen 2004, Siljander 2005).

MITÄ OPPIMINEN ON?

Erilaiset oppimis- näkömynkset

*Opetuksen ja opiskelun perustana se,
miten oppiminen käsitetään*

Oppimismäkömynkset

- tarkoitetaan selitystä tai teoriaa siitä, mitä oppiminen on
- millaisia periaatteita oppimiseen sisältyy koskien
 - tiedon luonnetta
 - teorian ja käytännön suhdetta
 - oppijan ja opettajan roolia oppimisprosessissa

Oppimismäkömyns vs. -käsitys

- **Oppimismäkömyns**
 - tieteelliseen oppimista selittävään teoriaan perustuva
 - tiettyyn ajanjaksoon sidottu näkömyns opetuksesta, oppimisesta, oppijoista, oppimisympäristöistä
 - kehittyminen liittyy ihmiskäsitykseen ja tiedonkäsitukseen
 - suora soveltaminen käytäntöön hankalaa
- **Oppimiskäsitys**
 - Opettajan/opiskelijan oma käsitys oppimisesta
 - sisältää monia tekijöitä (mm. kokemus, tiedonkäsitys)
 - monet tekijät vaikuttavat (mm. odotukset)

Ihmiskäsitys

Mm.

- Fysikaalinen, mekaaninen
- Biologinen, naturalistinen
- Sosiologinen, kulttuurinen
- Holistinen
 - Tajunnallisuus (psyykkis-henkinen), kehollisuus (orgaaninen), situationaalisuus (elämäntilanne) (Rauhala 1989)

Tiedonkäsitys: objektivistinen - relativistinen

	Tiedon-käsitys	Objektivistinen	Relativistinen	
	Tiedon varmuus	-tieto voidaan opettaa ja oppia absoluuttisena	-tieto suhteessa johonkin, kontekstisidonnaisuus	
	Tiedon yksinkertaisuus	-yksinkertaisuus ja konkreettisuus	-kompleksisuus, suhteellisuus	
	Tiedon lähde	-auktoriteetit	-yksilön itsensä konstruoima	

Tietoa voidaan siirtää

Opisk. aktiivinen tiedonetsimisessä, muokkaamisessa, ymmärtämisessä

Tiedonkäsitys & konstruktivismi

- o tieto omakohtaisen ajattelun tulosta (yksilöllisyys)
- o uusi tieto liitetään aikaisempiin tietorakenteisiin (rakentuvuus)
- o tieto ymmärretään ja muistetaan osana kokonaisuutta (kokonaisvaltaisuus)
- o tietoa käytetään toiminnassa (sovellettavuus)
- o faktat muuttuvia, keskeiset periaatteet pysyvämpiä (muuttuvuus)
- o tieto ajattelun ja toiminnan väline, joka mahdollistaa uuden oppimisen (välineellisyys)

Tiedonkäsityksen kehittyminen ja vaikutus

- o **Käsityksen kehittymiseen vaikuttavat:**
 1. Oppijan sisäiset psykologiset prosessit
 2. Kontekstuaaliset tekijät
- o **Käsitys ja sen kehittyminen vaikuttaa:**
 1. Opiskelijan oppimiseen, motivaatioon, kognitiivisten strategioiden käyttöön, syvälliseen ymmärtämiseen
 2. Opettajan oppimiseen ja opetukseen liittyviin käsityksiin ja opetustapaan

Oppimisen käsite

- o Oppimisesta useita teorioita ja tulkintoja
- o Behavioristinen
- o Kognitiivinen
- o Humanistinen
- o Konstruktivistinen

Erilaiset oppimisen näkemykset

- o **Muodostakaa 4 ryhmää.**
- o **Pohtikaa oppimisen näkemystä...**
 1. tiedon, opetuksen, oppimisen, opettajan ja opiskelijan roolin näkökulmista.
 2. millaisia haasteita siihen liittyy?
 3. miten se soveltuu hoitotyön opettamiseen? Perustelkaa miksi ja kertokaa esimerkki.
- o **Työskentelyaikaa noin 15min.**

Behaviorismi

- o empiristinen näkemys oppimisesta
- o Tieto opettajan omistama
- o Opetus tiedon siirtämistä
- o oppiminen tiedon toistamista
- o oppiminen heikentyy rankaisemalla/huomiotta jättämisellä
- o oppiminen etenee osista kohti kokonaisuutta
- o opetusprosessin systemaattinen ennakosuunnittelu
- o opetustavoitteiden tarkka määrittely
- o oppimistulosten tarkka arviointi suhteessa tavoitteisiin
- o Oppija passiivinen kuuntelija, ei vapautta ja vastuuta oppimisesta
- o Opettaja tiedon valmistelija ja jakaja

Behaviorismin ongelmana

- o ei edistä monimutkaisten taitojen kehittymistä
 - o ongelmanratkaisutaitoja ei voi jakaa selkeiksi osatehtäviksi
- o opiskelijan rooli passiivinen
- o korostaa ulkoapäin tapahtuvaa toiminnan motivointia
- o arviointimenetelmillä varmistetaan, että oppija osaa toistaa oikein asiat (tieto pitää muistaa)

Kognitivismi

- o Tieto opettajan omistama, jonka oppija saa omakseen soveltamalla
- o Opetus jäsennellyn tiedon välittämistä
- o oppiminen tiedonkäsittelyä
- o painottaa kognitiivisia prosesseja (havaintoja, muistia, ajattelua, tarkkaavaisuutta) oppimisprosessissa
- o uuden ja aikaisempien kokemusten integrointi (ks. yksilökonstruktivismi)
- o opetuksen tavoitteena ns. korkeamman tason taidot (mm. ajattelun ja ongelmanratkaisun taidot)
- o opettaja konstruoinnin mahdollistaja, tiedon jäsentäjä ja välittäjä
- o oppija aktiivinen tiedon hankkija, prosessoija, tuottaja

Kognitivismi

- o Pitkäaikaismuistin edistäminen ja mieleenpainamisvaiheen tehostaminen
- o Oppiaines sopiviin osiin, kertaaminen
- o uutta tietoa jäsennellään kokonaisuutena
- o Käsitekartat, hierarkiat, orientaatioperusta
- o Opittavan asian esittäminen usealla tavalla ja useissa eri yhteyksissä

Mitä opitusta muistetaan?

Pitkäkestoisen muistin %-osuus opitusta sisällöstä (National training laboratories, Bethel, Maine, USA).

Kognitivismin ongelmana

o **oppimisen** kontekstuaaliset ja kulttuuriset **näkökulmat jäävät vähälle huomiolle**

Humanismi

- o Perustana oppijan ainutlaatuisuus ja vapaa tahto
- o Korostaa oppijan itsensä toteuttamista
- o Tieto opettajan omistama, minkä oppija löytää kokeilemalla
- o Opetus keskusteleva prosessi
- o Oppiminen aktiivista, kokeilevaa, vuorovaikutteista
- o Oppija osallistuja
 - o Vastuussa tavoitteista, teoista ja ratkaisusta
 - o Itseohjautuva, sisäisesti motivoitunut
- o Opettaja ohjaava, kannustava, tukija
 - o huomioi yksilölliset tavoitteet opiskelussa
 - o Organisoii vaihtoehtoisin osiin
 - o Autenttisten oppimistilanteiden luoja, käytännössä oppiminen
- o Oppimisprosessi tärkeä, ei "loppuarvosana"

Humanismin ongelmana

- Oppijalla suuri vastuu oppimisesta
- Opettajalle vaativa, ohjaava merkitys tärkeä
- Ristiriita: opiskelijan omat tavoitteet vs. teoreettiset tavoitteet
- Autenttisten oppimistilanteiden luominen hankalaa
 - Harjoittelu, työssä oppiminen, case-tehtävät
 - Ohjaus- ja arviointikeskustelut
 - Simulaatiot

Konstruktivismi

- ei yksi yhtenäinen teoria, sen sisällä useita erilaisia suuntauksia
- eri suuntauksia yhdistää käsitys tiedosta
 - tieto yksilön itsensä rakentamaa
 - Tieto suhteellista
- eri suuntauksilla erilaisia pedagogisia seurauksia
 - miten opetus tulisi järjestää, että se edistäisi oppijoiden tiedon konstruointia eli oppimista

Yksilöllinen tiedon konstruointi

- Yksilökonstruktivismi
 - Oppija rakentaa itse oman tietonsa
 - Opetus prosessimaista, jossa opettaja tukee oppimisprosessia
 - Opettaja ymmärtämisen auttaja
 - Opiskelija aktiivinen tiedon hankkija ja muokkaaja
 - pedagogiset keinot kohdistuvat esim. oppimateriaaleihin, opiskelustrategioihin ja motivaatioon
 - radikaali konstruktivismi eli kognitiivinen konstruktivismi

Sosiaalinen tiedon konstruointi

- Sosiaalinen konstruktivismi
 - painottaa tiedon sosiaalista konstruointia
 - kiinnostunut oppimisesta sosiaalisena vuorovaikutuksena
 - Opetus kehittävää, suuntaa näyttävää, ohjaavaa
 - Opettaja kehityksen alkuun panija
 - Oppija aktiivinen, tietoa hankkiva ja muokkaava oppivan yhteisön jäsen
 - eri suuntauksia: sosiokulttuuriset lähestymistavat, symbolinen interaktionismi, sosiaalinen konstruktivismi

Konstruktivismi

- oppiminen aktiivista tiedon konstruointia
- opettaminen oppimisprosessin ohjaamista
- alussa ulkoinen tuki ja kontrolli, oppimaan oppimisen myötä lisätään oppimisen itsesäätelyä
- ymmärtäminen merkityksellistä
- faktojen oppiminen liitetään aikaisempaan tietoon ja laajempiin kokonaisuuksiin (oppijan tuntemus)
- Teorian ja käytännön integrointi

Konstruktivismi

- Oppiminen sidoksissa kontekstiinsa
 - ei helppo soveltaa toisessa tilanteessa (oppimisen transferi, siirtovaikutus heikko)
 - ratkaisuksi kognitiivinen oppiopaikakoulutus (oppijoita ohjataan käyttämään samanlaisia ongelmanratkaisustrategioita kuin ekspertit)
- Tiedon kytkeminen monenlaisiin konteksteihin, eri näkökulmiin ja erilaisiin esitystapoihin ja oppimistehtäviin
 - edistää opitun käyttämistä uusissa tilanteissa
- Yhteistoiminnalliset/yhteisölliset opiskelumuodot hyödyntävät oppimisen sosiaalisuutta ja vuorovaikutuksellisuutta
 - oppimisympäristössä mahdollisuus tiedon jakamiseen, keskusteluun, neuvotteluun, erilaisten tulkintojen esittämiseen ja perusteleamiseen

Konstruktivismi

- o Arviointi osaksi oppimisprosessia, **ei vaan loppuarviointi**
- o **Oppisisältöjen lisäksi käsitellään tiedonmuodostusta (miten nykyiseen tietämykseen päästy) ja korostetaan tiedon muuttuvuutta**
- o **Opsiin** pääsisällöt, elinikäisen oppimisen ja tiedonkäsittelyn taidot

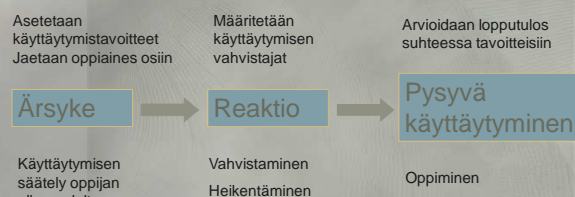
Erilaiset oppimis-prosessit

Oppimisprosessi

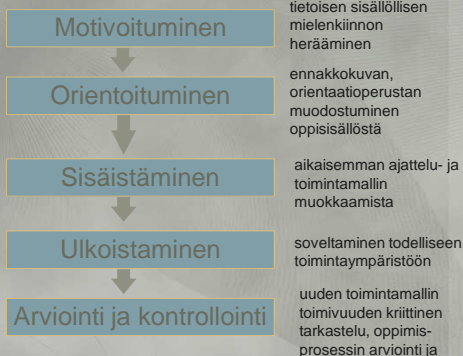
- o polku, jossa oppiminen tapahtuu
- o etenee erilaisten vaiheiden kautta
- o jokainen vaihe edellyttää oppijalta määrätynlaisia tekoja opittavan työstämiseksi

Behavioristinen oppimisprosessi

- Opettaminen tiedon siirtämistä
- Oppiminen tiedon toistamista

Kognitiivinen oppimisprosessi

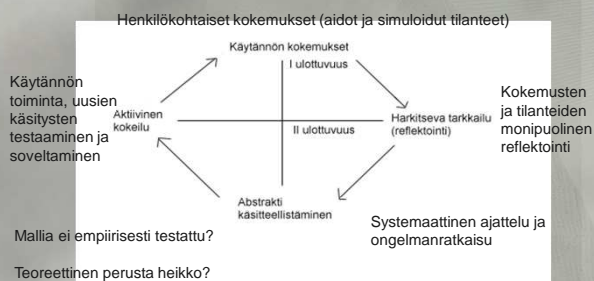
Täydellisen oppimisen malli (Engeström 1992).

Täydellisen oppimisen malli (Engeström 1992)

- o **Oppija**
 - o muodostaa opittavasta asiasta jo alussa selkeän kokonaiskuvan
 - o pyrkii ymmärtämään opittavaa asiaa
 - o itsenäisyys kasvaa, tietoisuus ja vastuu omasta opiskelusta lisääntyvät
- o **Opettaja**
 - o pyrkii tekemään oppimisen suunnitelmalliseksi (orientoitunut, tietoinen ja syvälinen oppiminen)
 - o luo tietoiseen, sisällölliseen motivaatioon johtavan ristiriidan
 - o jäsentää opittavan asiasisällön, nostaa esille keskeiset periaatteet ja muovaa sen toimivaksi kokonaisuudeksi
 - o varmistaa, että opiskelu etenee suunnitellulla tavalla ja että siitä tulee täydellinen, kaikki osatekijät kattava oppimisprosessi

Kokemuksellisen oppimisen kehä (Kolb 1984)

-Oppiminen aktiivista, kokeilevaa, vuorovaikutteista

Ongelmaperustainen oppimisprosessi

(seven-jump process, seven jump stop-model)

2h - avaus	3vrk - 2vkoa	2h - purku
1. Virike, käsitteiden selventäminen	6. Itsenäinen työskentely Esim. luentoja, seminaareja, harjoituksia, opintokäyntejä...	7. Opitun tiedon analysointi ja arviointi
2. Ongelman/ ilmiön määrittely		Oppija: • oppii ottamaan huomioon muiden käsityksiä • toimimaan vastuullisesti • tuomaan esille omia kannanottoja
3. Aivoriihi		Opettaja: • ympäristön luoja • Ohjaaja, alan asiantuntija
4. Ilmiötä kuvaavan selitysmallin rakentaminen		
5. Oppimistavoitteiden muotoilu		
ARVIOINTI		

Itsesäätöisen oppimisen prosessi

1. Suunnittelu

- o Aikaisemman tiedon aktivointi, tavoitteiden ja strategioiden valinta

2. Kontrollointi- ja monitorointi

- o Pääasioiden hahmottaminen
- o Keskeisten käsitteiden avaaminen
- o Kokonaisuuksien hallinta
- o Oman ymmärryksen tarkistaminen, strategioiden mahd. muuttaminen

3. Reflektointi

- o Oman oppimisen pohdinta

Yhteistoiminnallinen oppimisprosessi

1. Oppimisympäristön luominen

2. Lämmittely ja kokemusten kartoittaminen

3. Tavoitteiden määrittäminen

4. Yhteistoiminnallinen opiskeluvaihe

5. Oppimiskokemusten jakaminen

6. Tavoitteiden arviointi

7. Johtopäätösten tekeminen ja jatkon suunnittelu

Tutkivan oppimisen prosessi

(Hakkarainen, Lonka, Lipponen & Raami, 1999).

Mitä huomioitava, jos suunnittelee hoitotyön opetusta konstruktivistisen oppimisen näkemyksen perustalle?

Opetuksen suunnittelun lähtökohtia

- opetuksen tavoitteet
- oppimistehtävien luonne
- opettajan toiminta oppimistilanteessa
- opettajan ja oppilaan roolit
- käsitteellisen tiedon ja soveltamisen yhteys
- sosiaalisen kontekstin merkitys oppimisessa
- tiedon esitysmuodot
- arvioinnin toteutustavat

Oppimisenäkemyksen ja käsityksen vaikutus opetukseen

Reflektoi omaa oppimistasi

- Mitä opit...
 - erilaisista oppimisenäkemyksistä?
 - erilaisista oppimisprosesseista?
 - omasta oppimiskäsityksestäsi?
 - tiedonjakamisesta muiden kanssa?
- Mikä jäi epäselväksi?

Lähteet (esim.)

- Bastable, SB. 2003. Nurse as educator. Jones and Bartlett Publishers.
- Jyrhämä, R. 2002: Ei kysyvä tieltä eksy. Pedagogisen ajattelun kehitysvaiheita. Teoksessa: Luovuutta, motivaatiota, tunteita. Opetuksen tutkimuksen uusia suuntia. Jyväskylä: PS-kustannus, 73 – 95.
- Kansanen, P. 2004. Opetuksen käsitemaailma. Juva: PS-kustannus.
- Kotila, H. 2003. Oppimiskäsitykset ammattikorkeakoulussa. Teoksessa Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Ajankohtaisia puheenvuoroja. Toim. H. Kotila. Helsinki: Edita, 13 – 23.
- Laakkonen, R. 2003. Muuttuva opettajuus. Teoksessa Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Ajankohtaisia puheenvuoroja. Toim. H. Kotila. Helsinki: Edita, 273 – 285.
- Lindblom-Ylänne, S. & Nevgi, A. 2003 (toim.) Yliopisto- ja korkeakouluopettajan käsikirja. Helsinki: WSOY.
- Luukkainen, O. 2004. Opettajuus – Ajassa elämistä vai suunnan näyttämistä? Acta Universitatis Tamperensis 986.

Lähteet (esim.)

- Patrikainen, R. 1999. Opettajuuden laatu. Ihmiskäsitys, tiedonkäsitys ja oppimiskäsitys opettajan pedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa. Opetus 2000. Jyväskylä: Gummerus.
- Puolimatka, T. 2002. Opetuksen teoria. Konstruktivismista realismiin. Helsinki: Tammi.
- Raute-von Wright, M., von Wright J. & Soini T. 2003. Oppiminen ja koulutus. Helsinki: WSOY.
- Siljander, P. 2005. Systemaattinen johdatus kasvatustieteeseen. Helsinki: Otava.
- Säljö, R. & Grönholm, B. 2001. Oppimiskäytännöt: sosiokulttuurinen näkökulma. Helsinki: WSOY.
- Tynjälä, P. 2002. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Helsinki: Tammi.
- Usikylä, K. & Atjonen, P. 2000. Didaktiikan perusteet. Helsinki: WSOY.